

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค
อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ชื่อและนามสกุล นางสาวสุชมาล กาทเนตร

วิชาเอก บริหารสาธารณสุข

สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.อารยา ประเสริฐชัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2561

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์สุรางค์ เตชะบุญเสริมศักดิ์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อารยา ประเสริฐชัย)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วิชย์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค

อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัย นางสาวสุชมาล กาพนตร รหัสนักศึกษา 2595000601 **ปริญญา** สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.อารยา ประเสริฐชัย

(2) รองศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา จันทรวงศ์ **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การมารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค (2) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยสนับสนุน ของผู้มารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้า และ (3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

ประชากรเป็นผู้มารับวัคซีนหลังสัมผัสโรค จากข้อมูลปี 2560 จำนวน 2,578 คน คำนวณขนาดตัวอย่าง กรณิทราบสัดส่วนประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน สุ่มตัวอย่างโดยเลือกแบบกำหนดโควต้า เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงเฉลี่ยเท่ากับ 0.75 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พิสัย และไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้มารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค ส่วนใหญ่เป็นการรับวัคซีนครั้งแรกร้อยละ 70.7 รับวัคซีนครบตามกำหนดครั้งร้อยละ 82 (2) ผู้มารับบริการเป็นเพศหญิงร้อยละ 50.4 อายุเฉลี่ย 44.46 ปี สถานภาพสมรสร้อยละ 54.3 สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาร้อยละ 35.2 อาชีพเกษตรกรร้อยละ 32.8 สิทธิการรักษาบัตรทอง 30 บาทร้อยละ 79.1 ระยะทางเฉลี่ยจากบ้านถึงโรงพยาบาล 11.12 กิโลเมตร ใช้รถมอเตอร์ไซด์ร้อยละ 48.0 สัตว์ที่สัมผัสมากที่สุดคือสุนัขร้อยละ 77.6 ไม่ทราบประวัติการรับวัคซีนของสัตว์ร้อยละ 73.4 การสัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าขององค์การอนามัยโลกระดับ 3 มารับบริการมากที่สุดร้อยละ 62.4 ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้ทัศนคติ การรับรู้ มีคะแนนอยู่ระดับปานกลาง ปัจจัยเอื้อมีคะแนนระดับสูง และปัจจัยสนับสนุนมีคะแนนระดับปานกลาง (3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมารับวัคซีนครบตามกำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยนำด้านความรู้เกี่ยวกับโรคและวัคซีนพิษสุนัขบ้า การวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการส่งเสริมความรู้แก่ประชาชน โดยเน้นเรื่องชนิดของสัตว์ที่สามารถนำเชื้อพิษสุนัขบ้ามาสู่คน ความจำเป็นในการกักขังดูอาการสัตว์หลังจากโดนข่วนหรือกัด ส่งเสริมการล้างแผลที่ถูกต้องซึ่งจะช่วยลดปริมาณเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายได้

คำสำคัญ โรคพิษสุนัขบ้า ระดับการสัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า วัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค

Thesis title: Factors Relating to Receiving Post Exposure Rabies Vaccine among Vaccine Users in Kantharom District, Si Sa Ket Province

Researcher: Miss Sukhumal Galnade; **ID:** 2595000601;

Degree: Master of Public Health;

Thesis advisors: Dr. Araya Prasertchai, Associate Professor;

(2) Dr. Warangkana Chankong, Associate Professor; **Academic year:** 2017

Abstract

This cross-sectional survey research aimed: (1) to study rabies vaccination of recipients after exposure to rabies; (2) to determine personal, predisposing, enabling and reinforcing factors of rabies vaccine recipients; and (3) to determine factors related to receiving post-exposure rabies vaccination among vaccine recipients in Si Sa Ket's Kanthararom district.

The study was conducted in a sample of 335 post-exposure rabies vaccine recipients, selected from all 2,578 such recipients using the quota sampling method. Data were collected using a questionnaire with an average reliability value of 0.75 and then analyzed to determine percentage, mean, standard deviation, range and chi-square value.

The results showed that: (1) of rabies vaccine recipients/respondents, 70.7% were first time anti-rabies vaccine recipients and 82% completed a scheduled full course vaccination; (2) among all respondents, 50.4% were female with an average age of 44.46 years, 54.3% were married, 35.2% graduated from high school, 32.8% were farmers and 30.1% were under the Universal Health Coverage Scheme. The average distance from home to hospital was 11.12 km and 48% of all respondents traveled by motorcycle to the hospital, 77.6% were exposed to dog-bites, 73.4% did not know about the animals' rabies vaccination history, and 62.4% were in WHO rabies exposure category 3. Their predisposing factors (knowledge, attitude, and perception of rabies) were at the moderate level, while enabling factors were at the high level and reinforcing factors at a moderate level; and (3) the factor significantly associated with full course vaccination adherence was the knowledge about rabies and post-exposure vaccination. This research suggests that the people should be educated about rabies, with an emphasis on animal species that can transmit rabies virus to humans, the need to trap the animals after exposure, and proper care for animal-bite wounds to reduce the germ quantities entering the body.

Keywords: Rabies, WHO rabies exposure category, Rabies vaccine,

Post-exposure anti-rabies vaccination

กิตติกรรมประกาศ

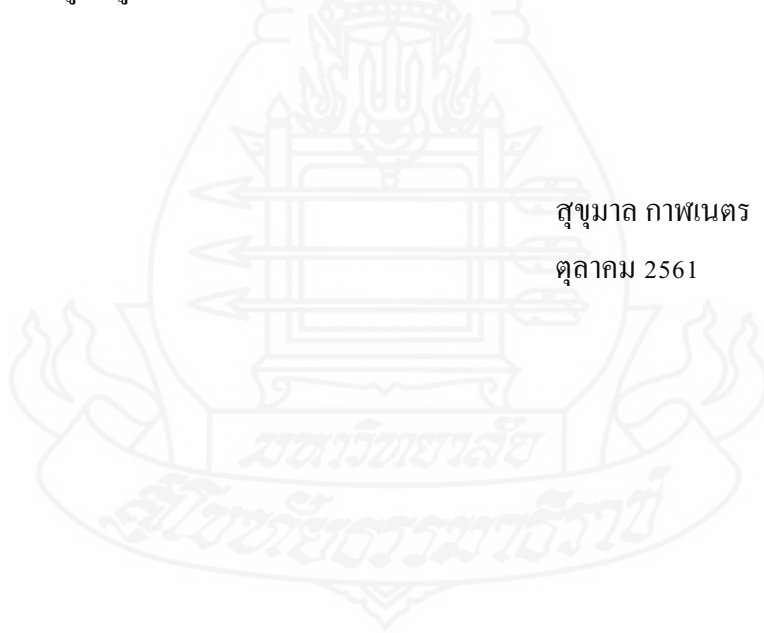
วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากรองศาสตราจารย์ ดร.อารยา ประเสริฐชัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทรวง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ช่วยให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง จนงานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้มารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรคที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลกันทรารมย์ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา ผู้วิจัยขอ น้อมบูชาพระคุณบิดามารดาและบูรพาจารย์ทุกท่านที่ให้ความเมตตา ผู้เขียนหนังสือ และบทความ ต่างๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยจนสามารถทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

สุชุมาล กาพนตร

ตุลาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
สมมติฐานของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
ประโยชน์ของการวิจัย	7
นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้า	11
ความรู้เรื่องโรคพิษสุนัขบ้าและการป้องกันการเกิดโรคพิษสุนัขบ้า	13
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ	21
แนวความคิดการสร้างเสริมสุขภาพของเพนเดอร์	26
แนวคิดสหปัจจัย	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
รูปแบบการวิจัย	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
วิธีการดำเนินการวิจัย	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค	68
ปัจจัยนำของผู้มารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค	69
ปัจจัยเอื้อของผู้มารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค	82
ปัจจัยสนับสนุนของผู้มารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค	84
การมารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าของกลุ่มตัวอย่าง	87
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้มารับบริการวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค	92
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	93
สรุปการวิจัย	94
อภิปรายผล	97
ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก	112
ก แบบสอบถาม	113
ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	122
ค แบบอนุมติการทำวิจัยในมนุษย์	124
ง ตารางวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัย สนับสนุนกับการทำความสะอาดแผลหลังสัมผัสโรค	127
ประวัติผู้วิจัย	137

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	แสดงระดับการสัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าจากลักษณะการสัมผัสกับสัตว์ และแนวทางการปฏิบัติ.....	17
ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำ สุด และค่าสูงสุด ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลและทั่วไป	65
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของระดับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าของผู้มารับบริการ วัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค	68
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวนและร้อยละของระดับความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า	69
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับทัศนคติเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าของผู้มารับบริการ ฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค	70
ตารางที่ 4.5	แสดงทัศนคติเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้ารายชื่อของผู้มารับบริการฉีดวัคซีน พิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค	71
ตารางที่ 4.6	แสดงจำนวน และร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าของผู้มารับบริการ ฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค จำแนกตามระดับการรับรู้	74
ตารางที่ 4.7	แสดงจำนวนและร้อยละ ระดับการรับรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้ารายชื่อ ของผู้มารับบริการฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค	75
ตารางที่ 4.8	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามระดับความคิดเห็นด้านปัจจัยเอื้อของผู้มารับบริการฉีดวัคซีน พิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค	82
ตารางที่ 4.9	แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยเอื้อเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้ารายชื่อของ ผู้มารับบริการฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค	83
ตารางที่ 4.10	แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามระดับ ความคิดเห็นต่อปัจจัยสนับสนุนของผู้มารับบริการฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้า หลังสัมผัสโรค.....	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.11 แสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยสนับสนุนเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้ารายชื่อ ของผู้มารับบริการฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค.....	85
ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวน และร้อยละ ข้อมูลผู้มารับบริการฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้า หลังสัมผัสโรค.....	87
ตารางที่ 4.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยสนับสนุนกับการได้รับวัคซีนครบตามกำหนดนัดของ ผู้มารับบริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค.....	89
ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนและร้อยละข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้มารับบริการ วัคซีนพิษสุนัขบ้าหลังสัมผัสโรค.....	92

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	5
ภาพที่ 2.1 แผนการรักษาแบ่งตามลักษณะการสัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า	20
ภาพที่ 2.2 แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพสำหรับใช้ทำนายพฤติกรรมกร ป้องกันโรค	25
ภาพที่ 2.3 แสดง PRECEDE-PROCEED Model ในการวางแผนและประเมินผล โครงการส่งเสริมสุขภาพ	32

